

**Тлумачення принципів та правил Статуту ССВЕ з основних принципів
європейської юридичної професії, Кодексу поведінки європейських адвокатів та
Типового кодексу поведінки
18.05.2018¹**

A. ВСТУП

ССВЕ регулярно отримує запити стосовно деонтологічних питань. Запити стосуються, зокрема, певних положень Кодексу поведінки ССВЕ європейських юристів або, меншою мірою, Статуту з основних принципів європейської юридичної професії. Три статті Типового кодексу поведінки (щодо незалежності, конфіденційності та конфлікту інтересів), прийнятих на сьогоднішній день, які були нещодавно схвалені, до цього часу не підпорядковувалися жодному запиту.

У квітні 2014 року Комітет з деонтології вперше провів дискусію стосовно того, чи необхідно ССВЕ видавати тлумачення правил кодексу поведінки ССВЕ (у відповідь на запити окремих адвокатів). Питання було поставлене Другим віце-президентом ССВЕ на той час, Мішелем Бенішоу. Комітет розглянув це питання, але не дійшов жодних особливих висновків (було запропоновано лише підготувати документ Q & A (питання-відповідь)) або вжити будь-які наступні заходи².

Запит від липня 2017 року Голови угорської делегації в ССВЕ, Андрес Секцке, який подав запит до ССВЕ для отримання певного «міркування або коментарів до розділу 3.3 (Factum de quota litis)³ і 3.4 (Регулювання розміру гонорарів) Кодексу Поведінки ССВЕ підказав керівникам Комітету з деонтології Хосе Марія Даво Фернандес та Бертран Дебоску знову розглянути це питання. Голови Комітету з деонтології відповіли на цей запит вказавши Андресу Секцке, на Пояснювальний меморандум про Кодекс поведінки ССВЕ (зазначивши, що це був єдиним документом, який надає пояснення / більше інформації про статті, які містяться в Кодексі). Вони наголосили, що ССВЕ не надає тлумачення Кодексу, але Комітет з деонтології розгляне питання про видання тлумачень ССВЕ під час наступних засідань⁴.

¹ Посилання на цей документ див. у Інформаційному Бюлетені ССВЕ № 72 (травень 2018). URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/4c94379493437966049f_file.pdf.

² Витяг з протоколу засідання Комітету з деонтології 3 квітня 2014 року: "Керівник [Люсі Дюпонг] зазначила, що це була ідея, яка виникла у другого віце-президента ССВЕ Мішеля Бенішоу. ССВЕ регулярно отримує запити від адвокатів щодо кодексу поведінки ССВЕ. Незважаючи на те, що ССВЕ та Кодекс ССВЕ все ще не мають належного огляду, ССВЕ стає все більш відомою, і тому запити стосовно Кодексу збільшуються. Керівник зазначила, що робоча група ССВЕ з оцінювання обговорила розробку практичного посібника, в якому будуть розглянуті питання, пов'язані з директивами адвокатів (свого роду документ Q & A), подібний до посібника ССВЕ для юристів, які з'являються в Європейському суді з прав людини. Можливо було б корисно підготувати документ Q & A з питань, пов'язаних з Кодексом ССВЕ, який буде доступний будь-якому адвокату в Європі. Такий документ Q&A поставить транскордонні питання." [Примітка. Комітет з Деонтології не виконував жодної роботи після зустрічі в квітні 2014 року.]

³ Під «factum de quota litis» мається на увазі угода, що укладається між адвокатом і клієнтом до остаточного завершення справи, в якій клієнт виступає стороною, в силу якої клієнт зобов'язується виплатити адвокату частину результату завершення справи незалежно від того, чи це є грошовою сумою або будь-якою іншою вигодою, отримуваною клієнтом за результатами завершення справи (підп. 3.3.2. Кодексу). URL: [http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf).

⁴ Копія запиту від Андраша Секцай та відповідь ССВЕ міститься в Додатку.

З урахуванням того, що національні суди, а також Європейські суди⁵ з регулярно посилаються на Хартію та Кодекс поведінки ССВЕ, було висловлено думку, що це питання необхідно оцінити дуже ретельно.

В. Стислий огляд типів запитів, отриманих ССВЕ:

Додаток, у якому наведено деякі приклади запитів, отриманих ССВЕ.

1) Запити надходять від ...

- (a) Членів асоціацій адвокатів та юридичних товариств ССВЕ
- (b) регіональних або місцевих асоціацій адвокатів та юридичних товариств
- (c) окремих адвокатів
- (d) інше

ССВЕ не веде статистику про вхідні запити. Кількість запитів залежить від року, хоча можливо приблизно підрахувати, що ССВЕ отримує близько п'яти запитів на рік. Швидкий огляд продемонстрував, що більшість запитів надходять від окремих адвокатів. Кожного разу особи (не адвокати) скаржаться на свого адвоката або асоціацію адвокатів / юридичне товариство, які не подали скарги на адвоката. Деякі запити надходять від членів асоціації адвокатів / юридичних товариств ССВЕ.

2) Зміст запитів

ССВЕ отримує різні запити, які стосуються деонтологічних питань. Зміст та складність запитів відрізняються один від одного. Важливо зазначити, що не всі запити стосуються саме Кодексу поведінки ССВЕ або Статуту / тлумачення його статей / принципів. [Як зазначено вище, статті Типового кодексу поведінки, які були опубліковані до сьогодні, до цього часу не підпорядковувалися жодному запиту. Проте, скоріше, ССВЕ також отримує запити щодо Типового кодексу поведінки в майбутньому.]

ССВЕ отримав наступні типи запитів:

- (a) Запити для отримання додаткової інформації про зміст / тлумачення окремих принципів / статей Статуту основних принципів європейської адвокатської професії та Кодексу поведінки європейських адвокатів: на сьогодні ССВЕ вказав будь-якій особі, яка

⁵ Судова практика Суду з прав людини, яке посилається на Кодекс поведінки ССВЕ:

- СПРАВА ЛЕКАВІЧІЕНЕ (Lekavičienė) проти ЛИТВИ, рішення Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ) від 27 червня 2017 року (п. 32). URL: <http://unba.org.ua/publications/2516-rishennya-evropejs-kogo-sudu-z-prav-lyudini-u-spravi-lekavichiene-proti-litvi-vid-27-cheravnja-2017-roku.html>;
- СПРАВА ЯНКАУСКАС (Jankauskas) проти ЛИТВИ (№ 2), рішення ЄСПЛ від 27 червня 2017 року, яке набуло статусу остаточного 13 листопада 2017 року (п. 50). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174617>;
- СПРАВА МОРИС проти ФРАНЦІЇ, рішення ЄСПЛ від 23 квітня 2015 (п. 58). URL: <https://precedent.in.ua/2016/12/09/moris-protu-frantsiyi/>;
- ORDRE DES AVOCATS DEFENSEURS ET AVOCATS PRES LA COUR D'APPEL DE MONACO проти МОНАКО, рішення ЄСПЛ від 21 травня 2013 року. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-121215>;
- СПРАВА МІШО (Michaud) проти ФРАНЦІЇ, рішення ЄСПЛ від 6 грудня 2012 року, яке набуло статусу остаточного 6 березня 2013 року (п.п. 75-780). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126862>;
- СПРАВА СЯЛЬКОВСЬКА (Siałkowska) проти Польщі, рішення ЄСПЛ від 22 березня 2007 року, яке набуло статусу остаточного 9 липня 2007 року (п.п. 48-52). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79887>;
- СПРАВА СТАРОЖЧУК (Staroszczyk) проти Польщі, рішення ЄСПЛ від 22 березня 2007 року, яке набуло статусу остаточного 9 липня 2007 року (п.п. 66-69). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79879>.

бажала отримати більше інформації або тлумачення Статуту або Кодексу, на коментар (Статуту) відповідно до меморандуму (Кодексу); ССВЕ в своїх відповідях вказала, що не має повноважень надавати тлумачення щодо певних питань, які можуть виникнути у зв'язку з певними справами;

(b) запити стосовно деонтологічних питань, які виникли на національному рівні (у зв'язку з національними правилами деонтології), і які не стосуються саме Кодексу поведінки або Статуту ССВЕ: до цього часу ССВЕ зазначала, що вона не може надавати коментарі або робити висновки щодо певних національних деонтологічних питань; проте ССВЕ намагалася надати певну допомогу спрямовуючи асоціації адвокатів / юридичні товариства звертатися, зокрема, до Статуту або Кодексу поведінки; у випадку запитів для проведення аналізу, ССВЕ зазвичай пропонує асоціаціям адвокатів / юридичним товариствам звернутися безпосередньо до інших асоціації адвокатів / юридичних товариств⁶;

(c) запити від членів стосовно того, чи їх (запропоновані) правила поведінки відповідають Кодексу поведінки ССВЕ для європейських адвокатів: ці запити надходять рідше; вони, як правило, розглядаються головами Комітету з деонтології; іноді ці запити можуть бути подані до Комітету з деонтології для обговорення⁷;

(d) запити про статус Кодексу поведінки ССВЕ для європейських адвокатів на національному рівні: ці запити не викликають жодного особливого питання; Секретаріат протягом багатьох років зібрав інформацію про статус Кодексу поведінки ССВЕ на національному рівні; інформація є загальнодоступною на веб-сайті ССВЕ; кожную особу, яка подає запит про інформацію щодо статусу Кодексу, буде направлено до інтернет-таблиці⁸;

(e) Скарги щодо асоціацій адвокатів / юридичних товариств, які не були розглянуто: у випадку зі зверненнями фізичних осіб (які скаржаться на свого адвоката або асоціацію адвокатів / юридичне товариство), Секретаріат ССВЕ, як правило, відповідає з'ясовуючи роль ССВЕ та вказуючи на те, що ССВЕ не має регуляторних або дисциплінарних повноважень стосовно окремих адвокатів та не має жодних повноважень щодо національних асоціацій адвокатів / юридичних товариств; ССВЕ, як правило, пропонує подати скарги до національних асоціацій адвокатів / юридичних товариств для з'ясування їх думки / передачі будь-яких міркувань заявнику, які вони отримують, намагатися задовольнити права заявника на подання петиції, коли він / вона відчуває себе беззахисним.

⁶ Важливо зазначити, що деякі асоціації адвокатів та юридичні товариства (зокрема, члени спостерігачів) ставлять ССВЕ питання деонтології, які не обов'язково пов'язані з Кодексом поведінки ССВЕ (оскільки, наприклад, справа не є транскордонною справою.) ССВЕ зазвичай посилається у відповідях на Кодекс поведінки ССВЕ (як довідковий документ), навіть якщо член асоціації адвокатів не посилається на Кодекс ССВЕ / ставить питання про Кодекс ССВЕ (дивіться, наприклад, відповідь ССВЕ Вірменії від березня 2017 року). Такі запити зазвичай розглядаються керівниками Комітету деонтології та Секретаріатом. Відповіді ССВЕ є зазвичай дуже загальними. Вони не є публічними і ССВЕ завжди вказує на те, що вона не надає будь-яких юридичних / офіційних порад або висновків.

⁷ Ці запити виникають, коли Кодекс поведінки для європейських адвокатів ССВЕ застосовується на національному рівні. [Примітка. Всупереч Кодексу поведінки ССВЕ для європейських адвокатів, Статут та Типовий кодекс поведінки не повинні бути застосовні на національному рівні. Статут ССВЕ не сприймається як Кодекс. Статті Типового кодексу поведінки повинні використовуватися як джерело натхнення.]

⁸ Секретаріат розпочав оновлювати таблицю, яка доступна на веб-сайті ССВЕ. Оновлення продемонструвало, що декілька країн не змогли (в повному обсязі) запровадити цей Кодекс на сьогодні (з різних причин). Це змусило Комітет з деонтології розпочати перегляд Кодексу поведінки. Робота над переглядом була призупинена у зв'язку з поточними роботами над Типовим кодексом поведінки, який також повинен бути розглянутий під час перегляду міжнародного кодексу.

Примітка: Запити, які стосуються с) та d) вище, не викликають жодного особливого питання і не підлягають обговоренню або вирішенню в цьому документі.

3) Обробка запитів

Не існує певної офіційної процедури щодо розгляду таких запитів. Традиційно кожен запит, який надходить до Секретаріату ССВЕ, буде проаналізований Секретаріатом за координації з керівником (-ами) Комітету з деонтології та, за необхідності, керівником (-ами) інших комітетів спеціалістів. [Запити від країн-членів РЕСО, наприклад, також надсилаються головам комітету РЕСО для отримання їх поглядів.] Деякі питання можуть бути поставлені Комітету з деонтології, якщо вони вважаються корисними або необхідними. (Питання Вірменської палати адвокатів від липня 2016 року, наприклад, було передане Комітету з деонтології.)

С. ЗАПРОПОНОВАНИЙ РОЗГЛЯД ЗАПИТІВ

На засіданні 14 вересня 2017 року члени Комітету з деонтології провели дискусію з цього питання і загалом погодились, що ССВЕ повинна надавати допомогу своїм членам - асоціаціям адвокатів / юридичним товариствам (але не окремих адвокатів), якщо виникнуть питання щодо тлумачення Кодексу поведінки на національному рівні. Комітет знову розглянув це питання на своєму засіданні 19 жовтня 2017 року, під час якого члени розглянули різні типи запитів, отримані ССВЕ, та їх розгляд (дивіться пункт В вище). Після того, як цей документ був переданий керівникам делегацій для коментарів, було запропоновано з'ясувати деякі аспекти. 19 січня 2018 року Комітет обговорив поставлені питання.

Комітет з деонтології дійшов висновку:

1) Які запити повинна розглядати ССВЕ?

(а) Залежно від того, звідки був отриманий запит.

Комітет вирішив, що ССВЕ повинна розглядати лише запити від своїх членів - асоціацій адвокатів / юридичних товариств, які пов'язані Кодексом ССВЕ. Це означає, що регіональні асоціації адвокатів / юридичні товариства повинні подавати свої запити через свою національну асоціацію адвокатів / юридичне товариство. Окремі адвокати та будь-яка інша особа повинні звернутися зі своїми запитами до відповідної асоціації адвокатів / юридичного товариства на регіональному / національному рівні. Національна асоціація адвокатів / юридичне товариство може вирішити поставити питання на рівні ССВЕ.

Якщо стверджується, наприклад, що запит або скарга не були розглянуті на національному рівні (національною асоціацією адвокатів / юридичним товариством), тоді ССВЕ може просто передати запит / скаргу до національної асоціації адвокатів / юридичного товариства (пропонуючи їм прокоментувати це) та передати відповідь асоціації адвокатів / юридичного товариства позивачу (як зазначено у В. 3)).

(б) Залежно від того, які питання порушені в запиті.

Комітет погодився з тим, що ССВЕ повинна розглядати запити щодо тлумачення, які стосуються Статуту основних принципів Європейської адвокатської професії (деонтологічного комітету), Кодексу поведінки європейських адвокатів (Комітет з деонтології) або Типового кодексу поведінки (Комітет з типового кодексу поведінки).

Запити, які викликають деонтологічні питання, не пов'язані безпосередньо з Статутом ССВЕ, Кодексом поведінки або Типовим кодексом, повинні розглядатися до того, як запит буде отримано Секретаріатом ССВЕ, який передає запит Президії, і Президія вирішує, чи питання є важливим, або чи повинен запит бути відхилений. Якщо питання вважається важливим, воно передається Голові відповідного комітету. Голова вирішує, чи необхідно призначити доповідача для складання відповіді. Проте голова має право відхилити запит. Якщо питання містить проблеми, пов'язані з Кодексом ССВЕ та національними кодексами Голова може вирішувати, відповідати або відхилити⁹. ССВЕ намагатиметься надати певну допомогу скеровувати асоціації адвокатів / юридичні товариства звертатися, зокрема, до Статуту, Кодексу поведінки та зараз також до Статей Типового кодексу поведінки; вона також пропонує делегаціям, які бажають проводити опитування щодо певних деонтологічних питань / правил, передати свої питання усім делегаціям; ССВЕ надає доступ до національних досліджень на Extranet ССВЕ (у розділі "Анкети наших членів")¹⁰.

2) Процедура та публікація тлумачень

Запити повинні розглядатися своєчасно.

Для кожного запиту Президія та Секретаріат вирішують, на які питання будуть надані відповіді. Запит буде переданий Голові відповідного комітету для розгляду. Після того, як комітет приймає запит, голова комітету призначає доповідача, який повинен підготувати проект тлумачення / відповіді. Проект відповіді повинен буди спочатку розглянутий відповідним комітетом (деонтологія або типовий кодекс). Відповідь може бути надана електронною поштою і повинен бути вказаний термін. Кінцевий термін для тлумачення / відповіді повинен бути за тиждень до наступного засідання комітету. Після того, як доповідач надіслав тлумачення / відповідь голові комітету відповідь буде поширена серед членів комітету для схвалення. Голова відповідного комітету може обирати, чи вони бажають провести електронне голосування або голосування на засіданні. Якщо члени мають зауваження або застереження, вони повинні голосувати проти тлумачення / відповіді, надати підстави для їх застережень, і тоді відповідь може бути обговорена на рівні засідань комітетів. Відповідь все одно буде надіслана Президії та Секретаріату, але з докладною інформацією про зауваження та поставлені питання.

Після того, як тлумачення / відповідь буде схвалена на рівні комітетів, вона буде надіслана Президії та Секретаріату для розгляду, які будуть приймати рішення з 5 варіантів до надсилання відповіді:

1. Передати питання на пленарне засідання,
2. Передати питання Постійному комітету,

3. Чи відповідний комітет самостійно надає відповідь, коли була встановлена чітка політика. Президія повинна негайно надіслати обидва питання та проект відповідей головам делегацій із встановленням обґрунтованими граничними термінами подання заперечень. У випадку будь-якого заперечення, питання повинне бути направлене відповідно до пункту 1 або 2 вище;

4. Повернути тлумачення / відповідь відповідному комітету після отримання відповідної реакції та коментарів від Президії для внесення змін в тлумачення або

⁹ Голова повинен мати право відмовлятися відповідати на запит навіть після прийняття цього певного типу запиту, який не має особливого зв'язку з Статутом ССВЕ, Кодексом поведінки або Типовим кодексом.

¹⁰ Посилання на анкети членів: <http://www.ccbe.eu/my-ccbe/home/questionnaires-from-our-members>.

5. Відмовитися відповісти на питання.

У разі необхідності голосування серед голів делегацій, може бути реалізоване електронне голосування. Якщо голосування не закінчиться більшістю, це тлумачення повинне бути продемонстровано Президії, яка потім повинна звернутися до Пленарного засідання або Постійного комітету.

Документ повинен бути переданий складу ССВЕ (Постійний комітет / Пленарне засідання) для затвердження. Після того, як відповідь була надіслана і все необхідне отримане Президія може повідомити про будь-які зміни під час наступного засідання Постійного комітету / Пленарного засідання.

Метою тлумачень, які приймаються, є надання рекомендацій стосовно обсягу та застосування правил ССВЕ, але не обмеження такої сфери або застосування.

Тлумачення, які були схвалені членами ССВЕ, будуть завантажені на веб-сайт ССВЕ. Вони будуть доступні на сторінці відповідного комітету. У відповіді ССВЕ буде чітко вказано, що відповідь буде загальнодоступною. Якщо питання або факти повинні зберігатись в таємниці, може бути опублікований *ratione decidendi*¹¹. Секретаріат ССВЕ перевіряє, чи може бути створена спеціальна сторінка, присвячена Статуту (транскордонного) Кодексу поведінки та Типового кодексу поведінки, на веб-сайті ССВЕ, який буде містити перелік тлумачень, наданих ССВЕ.

¹¹ Ratio decidendi (з лат. — підстава для вирішення) — це та частина рішення суду, у якій містяться норми права, на основі яких було вирішено цю справу, стандарт, пояснення, чому саме так було вирішено конкретну справу та виступає по суті частиною судового прецеденту. Див.: Зінченко О.В. Англо-американська правова сім'я. Велика українська юридична енциклопедія. Том 3. Загальна теорія права. Харків: Право. 2017. с. 18.